

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 5. júla 2018*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Spolupráca v občianskych a obchodných veciach – Nariadenie (ES) č. 44/2001 – Osobitné právomoci – Článok 5 bod 3 – Nároky z iného ako zmluvného vzťahu – Miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody – Miesto, kde vznikla škoda, a miesto, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu – Žaloba o náhradu škody údajne spôsobenej protisúťažným správaním, ku ktorému došlo v rôznych členských štátoch – Článok 5 bod 5 – Činnosť pobočky – Pojem“

Vo veci C-27/17,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Lietuvos apeliacinis teismas (Odvolací súd, Litva) z 12. januára 2017 a doručený Súdnemu dvoru 19. januára 2017, ktorý súvisí s konaním:

AB „flyLAL-Lithuanian Airlines“, v likvidácii,

proti

„Starptautiskā lidosta „Rīga“ VAS,

„Air Baltic Corporation“ AS,

za účasti:

„ŽIA Valda“ AB,

„VA Reals“ AB,

Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory M. Ilešič, sudcovia A. Rosas, C. Toader (spravodajkyňa), A. Prechal a E. Jarašiūnas,

generálny advokát: M. Bobek,

tajomník: M. Aleksejev, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 16. novembra 2017,

* Jazyk konania: litovčina.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- AB „flyLAL-Lithuanian Airlines“, v zastúpení: R. Audzevičius, advokatas,
- „Starptautiskā lidosta „Rīga“ VAS, v zastúpení: R. Simaitis, M. Inta a S. Novicka, advokatai,
- „Air Baltic Corporation“ AS, v zastúpení: R. Zaščiurinskaitė, D. Pāvila, D. Bublienė, I. Norkus a G. Kaminskas, advokatai,
- „ŽIA Valda“ AB a „VA Reals“ AB, v zastúpení: P. Docka, advokatas,
- litovská vláda, v zastúpení: D. Kriaučiūnas a R. Dzikovič, splnomocnení zástupcovia,
- lotyšská vláda, v zastúpení: I. Kucina a J. Davidoviča, splnomocnené zástupkyne,
- Európska komisia, v zastúpení: M. Wilderspin, G. Meessen a A. Steiblytė, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 28. februára 2018,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 5 bodov 3 a 5 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou AB „flyLAL-Lithuanian Airlines“ (ďalej len „flyLAL“), založenou podľa litovského práva v likvidácii, a vedľajšími účastníkmi konania, spoločnosťami „ŽIA Valda“ AB a „VA Reals“ AB, na jednej strane a dvoma lotyšskými spoločnosťami, „Starptautiskā lidosta „Rīga“ VAS (ďalej len „letisko v Ríge“) a „Air Baltic Corporation“ AS (ďalej len „Air Baltic“), na strane druhej, ktorého predmetom je návrh na určenie, že letisko v Ríge a Air Baltic sa dopustili protisúťažného správania v rozpore s článkami 101 a 102 ZFEÚ a návrh na náhradu škody spôsobenej týmito spoločnosťami.

Právny rámec

Právo Únie

Bruselský dohovor

- 3 Článok 5 Dohovoru z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmeneného neskoršími dohovormi o pristúpení nových členských štátov k tomuto dohovoru (ďalej len „Bruselský dohovor“), znie:

„Osobu s bydliskom na území zmluvného štátu možno žalovať v druhom zmluvnom štáte:

...

3. vo veciach týkajúcich sa protiprávneho konania na súdoch podľa miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody,

...

5. vo veciach sporov týkajúcich sa činnosti pobočky, zastúpenia alebo inej organizačnej zložky na súde podľa sídla pobočky, zastúpenia alebo organizačnej zložky [*neoficiálny preklad*].“

Nariadenie č. 44/2001

4 Odôvodnenia 11, 12 a 15 nariadenia č. 44/2001 stanovujú:

„(11) Normy súdnej právomoci musia byť vysoko predvídateľné a vychádzať zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného a právomoc založená na tomto kritériu musí byť vždy k dispozícii, okrem určitých presne vymedzených situácií, keď predmet konania alebo zmluvná voľnosť účastníkov odôvodňuje iné kritérium väzby. Bydlisko (sídlo) právnickej osoby treba definovať osobitne, aby boli spoločné pravidlá prehľadnejšie a vyhlo sa konfliktu právomoci.

(12) Okrem bydliska žalovaného musia byť k dispozícii aj alternatívne kritériá právomoci založené na úzkej väzbe medzi súdom a žalobou alebo na účely uľahčenia efektívneho výkonu súdnictva.

...

(15) V záujme harmonického výkonu súdnictva je potrebné minimalizovať možnosť súbežných konaní a zaručiť, že sa v dvoch členských štátoch nevydajú nezlučiteľné rozsudky. ...“

5 Článok 2 ods. 1 tohto nariadenia priznávajúci všeobecnú právomoc súdom štátu, v ktorom má žalovaný bydlisko, znie:

„Ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu.“

6 Článok 5 uvedeného nariadenia stanovuje:

„Osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v inom členskom štáte:

...

3. vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody;

...

5. vo veciach sporov týkajúcich sa činnosti pobočky, zastúpenia alebo inej organizačnej zložky na súde podľa bydliska [*sídla – neoficiálny preklad*] pobočky, zastúpenia alebo organizačnej zložky;

...“

Litovské právo

- 7 V súlade s článkom 782 Civilinio proceso kodeksas (Občiansky súdny poriadok) súd je povinný preskúmať *ex offo*, či konanie vo veci samej patrí do právomoci litovských súdov.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 8 Litovská letecká spoločnosť FlyLAL prevádzkovala najmä lety z a na letisko vo Vilniuse (Litva).
- 9 V roku 2004 začala lotyšská letecká spoločnosť Air Baltic prevádzkovať lety z a na toto letisko, pričom niektoré z týchto letov smerovali do rovnakých destinácií ako lety spoločnosti flyLAL.
- 10 Po značných finančných stratách sa flyLAL dostala do likvidácie.
- 11 Keďže flyLAL sa domnievala, že Air Baltic ju vytlačila z trhu uplatňovaním predátorských cien na niektorých trasách z a na letisko vo Vilniuse, ktoré boli financované zľavami poskytnutými spoločnosti Air Baltic letiskom v Rige (Lotyšsko), podala 22. augusta 2008 na Vilniaus apygardos teismas (Krajský súd Vilnius, Litva) proti spoločnosti Air Baltic a letisku v Rige žalobu o náhradu škody vo výške 57 874 768,30 eura údajne spôsobenej protisúťažným správaním, ktorého sa tieto spoločnosti dopustili. FlyLAL takisto tvrdila, že po tom, ako bola vytlačená z trhu, Air Baltic presunula väčšinu letov z letiska a na letisko vo Vilniuse na medzinárodné letisko v Rige. ŽIA Valda a VA Reals, akcionári spoločnosti flyLAL, vstúpili do konania vo veci samej ako vedľajší účastníci konania na podporu návrhov spoločnosti flyLAL.
- 12 Ako vyplýva z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, v rámci samostatného konania Latvijas Republikas Konkurences padome (Rada na ochranu hospodárskej súťaže Lotyšskej republiky) rozhodnutím z 22. novembra 2006 rozhodla, že systém zliav uplatňovaný letiskom v Rige s účinnosťou od 1. novembra 2004, v rámci ktorého toto letisko poskytovalo zľavy až do výšky 80 % za vzlety lietadiel, ich pristátia a za bezpečnostné služby, porušoval článok 82 druhý odsek písm. c) Zmluvy o ES, teraz článok 102 druhý odsek písm. c) ZFEÚ a nariadila letisku v Rige ukončiť používanie tohto systému zliav. Tento systém využívali dve letecké spoločnosti vrátane spoločnosti Air Baltic.
- 13 Rozsudkom z 27. januára 2016 Vilniaus apygardos teismas (Krajský súd Vilnius) čiastočne vyhovel žalobe spoločnosti flyLAL a nariadil spoločnosti Air Baltic zaplatiť spoločnosti flyLAL náhradu škody vo výške 16 121 094 eur zvýšenú o úroky z omeškania so sadzbou 6 % ročne. Naopak žalobu spoločnosti flyLAL zamietol v rozsahu, v akom smerovala proti letisku v Rige, a zamietol tiež nároky spoločností ŽIA Valda a VA Reals.
- 14 Keďže letisko v Rige a Air Baltic uplatnili na Vilniaus apygardos teismas (Krajský súd Vilnius) námietku nedostatku medzinárodnej právomoci litovských súdov na rozhodovanie v spore vo veci samej, tento súd najprv v uvedenom rozsudku uviedol, že o tomto aspekte už rozhodol Lietuvos apeliacinis teismas (Odvolací súd, Litva) rozsudkom z 31. decembra 2008.
- 15 Týmto rozsudkom Lietuvos apeliacinis teismas (Odvolací súd, Litva), ktorý zamietol žaloby podané letiskom v Rige a spoločnosťou Air Baltic proti uzneseniu Vilniaus apygardos teismas (Krajský súd Vilnius) z 25. septembra 2008, ktorým bolo na predbežné a zabezpečovacie účely nariadené zaistenie hnutelného a/alebo nehnuteľného majetku a vlastníckych práv spoločnosti Air Baltic a letiska v Rige, takisto konštatoval, že litovské súdy sú príslušné rozhodovať v spore vo veci samej na základe článku 5 bodu 3 a 5 nariadenia č. 44/2001. Uvedený rozsudok bol predmetom návrhu na uznanie a výkon rozhodnutia v Lotyšsku podaným na Augstākās tiesas Senāts (senát Najvyššieho súdu, Lotyšsko), v súvislosti s ktorým tento súd položil Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku, o ktorej sa rozhodlo rozsudkom z 23. októbra 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319).

- 16 Vilniaus apygardos teismas (Krajský súd Vilnius) ďalej konštatoval, že právomoc litovských súdov je založená na článku 5 bodoch 3 a 5 nariadenia č. 44/2001, pretože na jednej strane protisúťažné správanie, ktorým bola spoločnosti flyLAL spôsobená škoda vrátane uplatňovania predátorských cien, zosúladenia časov letov, nezákonnej reklamy, zrušenia priamych letov, ako aj presunutia prepravy cestujúcich na medzinárodné letisko v Rige, sa uskutočnili v Litve a na druhej strane Air Baltic pôsobila v Litve prostredníctvom svojej pobočky.
- 17 FlyLAL, letisko v Rige, Air Baltic, ako aj ŽIA Valda a VA Reals podali proti tomuto rozsudku Vilniaus apygardos teismas (Krajský súd Vilnius) z 27. januára 2016 odvolanie na vnútroštátny súd, Lietuvos apeliacinis teismas (Odvolací súd, Litva), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.
- 18 Tento súd pripomína, že z rozsudku z 23. októbra 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319), vyplýva, že spor vo veci samej je občianskej a obchodnej povahy a patrí do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001. Vyjadruje však pochybnosti o výklade článku 5 bodov 3 a 5 nariadenia č. 44/2001. Spresňuje, že má na základe článku 782 Občianskeho súdneho poriadku povinnosť overiť svoju príslušnosť v tomto štádiu konania.
- 19 Pokiaľ ide o pojem „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“, uvedený v článku 5 bode 3 nariadenia č. 44/2001, sa vnútroštátny súd po tom, čo pripomenul judikatúru Súdneho dvora, podľa ktorej sa tento pojem týka tak miesta, kde vznikla škoda, ako aj miesta, kde prípadne došlo k príčinnej udalosti, ktorá viedla k tejto škode, po prvé domnieva, že určenie miesta, kde došlo k príčinnej udalosti spôsobuje určité ťažkosti, keďže v prejednávanom prípade k činom, ktoré boli spôsobilé spoločne alebo samostatne spôsobiť škodu, došlo v rôznych členských štátoch, konkrétne v Litve a Lotyšsku.
- 20 V tejto súvislosti spresňuje, že je nesporné, že Air Baltic využívala zníženie ceny za služby poskytované letiskom v Rige o 80 %. Tento systém zliav bolo predmetom rozhodnutia Rady pre hospodársku súťaž Lotyšskej republiky z 22. novembra 2006, v ktorom sa konštatovalo porušenie článku 82 druhého odseku písm. c) ES, teraz článok 102 druhý odsek písm. c) ZFEÚ. Podľa žalovaných vo veci samej boli tieto zníženia založené na regulačných aktoch vydaných lotyšskými orgánmi a k ich uskutočňovaniu dochádzalo len v Lotyšsku, predovšetkým prostredníctvom uplatňovania týchto znížení, poskytovania služieb na letisku v Rige, a tiež prospechu, ktorý z toho mala Air Baltic. FlyLAL naopak tvrdí, že tento systém zliav, ktorý predstavuje zneužitie dominantného postavenia, spočíva na protisúťažnej dohode uzavretej medzi žalovanými vo veci samej v rozpore s článkom 81 ES, teraz článok 101 ZFEÚ. Podľa žalobkyne vďaka ziskom z tejto dohody a krízových dotácií bola Air Baltic schopná vykonávať činnosti narúšajúce hospodársku súťaž na letisku vo Vilniuse, vrátane praxe predátorských cien a operácií spojených so zosúladením časov letov, nezákonnou reklamou a zrušením letov po tom, ako sa flyLAL stiahla z dotknutého trhu. Podľa nej teda údajná škoda vznikla v Litve.
- 21 Pokiaľ ide po druhé o miesto, kde škoda vznikla, vnútroštátny súd zdôrazňuje, že škoda, ktorú údajne utrpela flyLAL, pozostáva zo straty príjmov v priebehu rokov 2004 až 2008 na trhu s letmi z letiska a na letisko vo Vilniuse. V tejto súvislosti si posledný uvedený súd kladie otázku, pokiaľ ide o spôsob, akým treba kvalifikovať túto škodu, ako aj miesta jej vzniku, s ohľadom na judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa škody spočívajúcej výlučne vo finančnej strate, ktorá je ilustrovaná rozsudkami z 19. septembra 1995, Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289); z 10. júna 2004, Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364), ako aj zo 16. júna 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449).
- 22 Uvedený súd sa po tretie pýta na výklad pojmu „činnosť pobočky“ v zmysle článku 5 bodu 5 nariadenia č. 44/2001.
- 23 V tejto súvislosti je presvedčený, že pobočka spoločnosti Air Baltic v Litve, ktorej činnosť spočíva v medzinárodnej leteckej doprave cestujúcich, nákladu a pošty, spĺňa podmienky, ktoré vyžaduje judikatúra Súdneho dvora na to, aby mohla byť kvalifikovaná ako „pobočka“ v zmysle uvedeného

článku. Uvádza tiež, že z postavenia tejto pobočky vyplýva, že mala právomoc určiť ceny letov spoločnosti Air Baltic z a na letisko vo Vilniuse. Neexistujú však podľa tohto súdu údaje, ktoré preukazujú, že pobočka skutočne pristúpila k tomuto určeniu cien.

- 24 Preto sa vnútroštátny súd pýta, či činnosť pobočky spoločnosti Air Baltic v Litve môže odôvodňovať uplatnenie článku 5 bodu 5 nariadenia č. 44/2001.
- 25 Za týchto okolností Lietuvos apeliacinis teismas (Odvolací súd, Litva) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

- „1. Má sa pojem ‚miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody‘, uvedený v článku 5 ods. 3 [nariadenia č. 44/2001], za okolností tejto veci chápať ako miesto uzavretia protiprávnej dohody žalovaných porušujúcej článok 82 písm. c) ES [teraz článok 102 písm. c) ZFEÚ] alebo ako miesto konania, ktorým bola finančná výhoda, získaná z tejto dohody, zneužitá prostredníctvom predátorských cien (krížová dotácia) v rámci hospodárskej súťaže so žalobkyňou na tých istých relevantných trhoch?
2. Možno škodu (ušlý zisk), ktorá žalobkyni vznikla v dôsledku vymedzeného protiprávneho konania žalovaných, považovať v tejto veci za škodu na účely článku 5 [bodu] 3 nariadenia [č. 44/2001]?
3. Má sa činnosť pobočky spoločnosti Air Baltic v Litve považovať za okolností tejto veci za ‚činnosť pobočky‘ v zmysle článku 5 [bodu] 5 nariadenia [č. 44/2001]?“

O prejudiciálnych otázkach

Úvodné pripomienky

- 26 S cieľom odpovedať na položené otázky je potrebné pripomenúť, že kapitola II oddiel 2 nariadenia č. 44/2001 stanovuje určitý počet prípadov osobitnej právomoci, medzi ktoré patrí právomoc zakotvená v článku 5 bodoch 3 a 5 uvedeného nariadenia, len ako výnimku zo všeobecného pravidla stanoveného v článku 2 ods. 1 tohto nariadenia, ktorý priznáva všeobecnú právomoc súdnym orgánom členského štátu, v ktorom má žalovaný bydlisko. Keďže tak právomoc súdov miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody v zmysle článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001, tak právomoc súdov miesta, kde sa nachádza pobočka, zastúpenie alebo iná organizačná zložka v prípade sporov vyplývajúcich z ich činnosti v zmysle článku 5 bodu 5 toho istého nariadenia, predstavujú pravidlá osobitnej právomoci, treba ich vykladať samostatne a reštriktívne, čo neumožňuje výklad nad rámec prípadov výslovne uvedených v tomto nariadení (pozri v tomto zmysle, pokiaľ ide o činnosť pobočky, rozsudok z 22. novembra 1978, Somafer, 33/78, EU:C:1978:205, body 7 a 8, ako aj v oblasti mimozmluvnej zodpovednosti, rozsudok zo 16. júna 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, bod 25 a citovanú judikatúru).
- 27 Podľa ustálenej judikatúry sú tieto pravidlá osobitnej právomoci stanovené v článku 5 bodoch 3 a 5 uvedeného nariadenia založené na existencii osobitne úzkej väzby medzi sporom a súdmi, ktoré môžu o ňom rozhodovať, čo odôvodňuje priznanie právomoci tomuto súdu z dôvodov riadneho výkonu spravodlivosti a hospodárnej organizácie konania (pozri v tomto zmysle, pokiaľ ide o činnosť pobočky, rozsudky z 22. novembra 1978, Somafer, 33/78, EU:C:1978:205, bod 7 a zo 6. apríla 1995, Lloyd's Register of Shipping, C-439/93, EU:C:1995:104, bod 21, ako aj v oblasti mimozmluvnej zodpovednosti rozsudky zo 16. júna 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, bod 26, a zo 17. októbra 2017, Bolagsupplysningen a Ilsjan, C-194/16, EU:C:2017:766, bod 26).

- 28 Pokiaľ ide o pojem „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“, uvedený v článku 5 bode 3 nariadenia č. 44/2001, ako už Súdny dvor konštatoval, znenie tohto ustanovenia sa týka tak miesta, kde vznikla škoda, ako aj miesta, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá viedla k tejto škode, takže žalovaného možno žalovať podľa výberu žalobcu pred súdom jedného alebo druhého z týchto dvoch miest (pozri najmä rozsudky z 19. apríla 2012, Wintersteiger, C-523/10, EU:C:2012:220, bod 19; z 28. januára 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, bod 45, ako aj zo 16. júna 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, bod 28 a citovanú judikatúru).
- 29 Na položené otázky treba preto odpovedať so zreteľom na tieto úvahy.

O druhej otázke

- 30 Svojou druhou otázkou, ktorú treba preskúmať najskôr, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001 má vykladať v tom zmysle, že v rámci žaloby o náhradu škody spôsobenej protisúťažným správaním strata príjmu, ktorá údajne vznikla poškodenej strane z dôvodu tohto správania, môže predstavovať škodu, ktorá umožňuje založiť právomoc súdov členského štátu „miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“. Keďže vnútroštátny súd sa zameriava aj na vznik takejto škody, je potrebné pochopiť túto otázku v súlade s judikatúrou pripomenutou v bode 28 tohto rozsudku tak, že sa vzťahuje najmä na určenie miesta, kde vznikla škoda.
- 31 Ako pripomenul generálny advokát v bode 37 svojich návrhov, treba rozlišovať medzi počiatočnou škodou vyplývajúcou priamo z príčinnej udalosti, v prípade ktorej miesto, kde k nej došlo, môže odôvodňovať právomoc podľa článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001, a následnými nepriaznivými dôsledkami, ktoré nemôžu odôvodňovať priznanie právomoci na základe tohto ustanovenia.
- 32 V tejto súvislosti v bodoch 14 a 15 rozsudku z 19. septembra 1995, Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289), Súdny dvor rozhodol, že pojem „miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“, nemožno vykladať do tej miery extenzívne, že by zahŕňal akékoľvek miesto, kde by sa mohli ukázať škodlivé dôsledky konania, ktoré už spôsobilo škodu vzniknutú v skutočnosti inde. V dôsledku toho spresnil, že tento výraz nemožno vykladať tak, že zahŕňa miesto, kde poškodený podľa svojho tvrdenia utrpel majetkovú ujmu následne po prvotnej škode, ktorá vznikla a ktorú utrpel v inom štáte.
- 33 Za týchto podmienok sa vnútroštátny súd svojou otázkou v prvom rade pýta, či stratu príjmu, akou je strata tvrdená spoločnosťou flyLAL, možno kvalifikovať ako „počiatočnú škodu“ v zmysle tejto judikatúry, alebo či predstavuje iba následnú finančnú ujmu, ktorá nemôže sama osebe odôvodniť uplatnenie článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001.
- 34 Ako vyplýva zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii a s výhradou posúdenia skutkového stavu, ktoré prináleží vnútroštátnemu súdu, ušlý zisk uplatňovaný spoločnosťou flyLAL spočíva v stratách, ktoré údajne utrpela z dôvodu, že bolo zložité prevádzkovať ziskové lety z letiska a na letisko vo Vilniuse v dôsledku predátorských cien uplatňovaných spoločnosťou Air Baltic, ktoré boli financované vďaka zníženiu letiskových poplatkov, na ktoré mala nárok na základe protisúťažnej dohody uzavretej s letiskom v Rige. V prejednávanom prípade, ako flyLAL tvrdila na pojednávaní, ide najmä o straty predajov na leteckých spojeniach z letiska a na letisko vo Vilniuse, ktoré boli dotknuté týmto správaním.
- 35 Súdny dvor už v kontexte údajného porušenia zákazu ďalšieho predaja výrobkov mimo selektívnej distribučnej siete vyplývajúcej z ponuky výrobkov, ktoré sú predmetom tejto siete na internetových stránkach, rozhodol, že zníženie objemu predaja a z toho vyplývajúci ušlý zisk, ktorý utrpel

autorizovaný distribútor, predstavuje škodu, ktorá odôvodňuje uplatnenie článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2016, *Concurrence*, C-618/15, EU:C:2016:976, body 33 a 35).

- 36 Rovnako treba dospieť k záveru, že ušlý zisk spočívajúci najmä v strate predajov údajne vzniknutý v dôsledku protisúťažného správania, ktoré je v rozpore s článkami 101 a 102 ZFEÚ, možno kvalifikovať ako „škodu“ na účely uplatnenia článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001, čo umožňuje v zásade založiť súdnu právomoc súdov členského štátu, na území ktorého došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody.
- 37 Druhá otázka sa v druhom rade týka určenia miesta vzniku takejto škody.
- 38 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že na jednej strane údajné protisúťažné správanie žalovaných vo veci samej sa dotýkalo trhu s letmi z letiska a na letisko vo Vilniuse, čo podľa spoločnosti flyLAL viedlo k narušeniu hospodárskej súťaže v rámci tohto trhu. Na druhej strane toto správanie spôsobilo ujmu spoločnosti flyLAL.
- 39 V prejednávanej veci, pokiaľ ide o straty, ktoré vznikli leteckej spoločnosti na letoch prevádzkovaných z a do hlavného mesta členského štátu, v ktorom má uvedená spoločnosť sídlo, treba za trh, ktorý je predovšetkým dotknutý, považovať trh tohto členského štátu, na ktorom uvedená spoločnosť rozvíja podstatnú časť svojich činností týkajúcich sa predaja takýchto letov, to znamená litovský trh.
- 40 Ak sa trh dotknutý protisúťažným správaním nachádza v členskom štáte, na ktorého území tvrdená ujma údajne vznikla, je možné domnievať sa, že miesto vzniku škody na účely uplatnenia článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001 sa nachádza v tomto členskom štáte. Toto riešenie založené na súlade týchto dvoch prvkov totiž zodpovedá cieľom blízkosti a predvídateľnosti pravidiel právomoci, pretože na jednej strane súdy členského štátu, kde sa nachádza dotknutý trh, sú najvhodnejšie na preskúmanie takýchto žalôb o náhradu škody a na druhej strane hospodársky subjekt, ktorý sa dopustil protisúťažného správania môže odôvodnene očakávať, že bude žalovaný na súdoch podľa miesta, kde toto správanie narušilo pravidlá zdravej hospodárskej súťaže.
- 41 Okrem toho, ako uviedol generálny advokát v bode 52 svojich návrhov, takéto určenie miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody, je v súlade s požiadavkami zlučiteľnosti stanovenými v odôvodnení 7 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II) (Ú. v. EÚ L 199, 2007, s. 40), pretože podľa článku 6 ods. 3 písm. a) tohto nariadenia sa v prípade žalôb o náhradu škody vyplývajúcej z obmedzenia hospodárskej súťaže uplatní právny poriadok krajiny, na ktorej trhu má obmedzenie účinok alebo by mohlo mať účinok.
- 42 Keďže spor vo veci samej sa týka viacerých žalovaných, treba pripomenúť, že táto právomoc pôsobí aj v prípade viacerých osôb, ktoré spôsobili škodu, pretože článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001 umožňuje založiť právomoc tohto súdu na základe miesta vzniku uvádzanej škody vo vzťahu ku všetkým údajne zodpovedným osobám, pod podmienkou, že ku vzniku tejto škody dôjde v obvode súdu, ktorý začal konanie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. apríla 2014, *Hi Hotel HCF*, C-387/12, EU:C:2014:215, bod 40).
- 43 Vzhľadom na tieto úvahy treba na druhú otázku odpovedať, že článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že v rámci žaloby o náhradu škody spôsobenej protisúťažným správaním sa za „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“, v takej situácii, o akú ide vo veci samej, považuje predovšetkým miesto, kde došlo k ušlému zisku spočívajúcemu v strate predajov, t. j. miesto trhu ovplyvneného uvedeným správaním, v rámci ktorého poškodený údajne utrpel tieto straty.

O prvej otázke

- 44 Hoci sa prvá otázka podľa svojho znenia týka praxe predátorských cien v rozpore s článkom 102 ZFEÚ, vzťahuje sa tiež na hypotézu týkajúcu sa uzatvorenia protisúťažnej dohody v rozpore s článkom 101 ZFEÚ.
- 45 Touto otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001 má vykladať v tom zmysle, že v rámci žaloby o náhradu škody spôsobenej protisúťažným správaním pojem „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“, sa môže chápať buď ako miesto uzatvorenia protisúťažnej dohody v rozpore s článkom 101 ZFEÚ, alebo ako miesto konania, ktorým bola finančná výhoda získaná z tejto dohody, zneužitá najmä prostredníctvom predátorských cien predstavujúcich zneužitie dominantného postavenia v zmysle článku 102 ZFEÚ.
- 46 Na úvod treba uviesť, ako bolo pripomenuté v bode 28 tohto rozsudku, že článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001 priznáva žalobcovi možnosť obrátiť sa na súd buď v mieste, kde došlo ku skutočnosti zakladajúcej nárok na náhradu škody, alebo v mieste, kde došlo k príčinnej udalosti, z ktorej škoda vznikla, takže konajúci súd možno právoplatne určiť na základe jedného z týchto dvoch kritérií právomoci.
- 47 V prejednávanej veci sa spor vo veci samej vyznačuje existenciou reťazca udalostí, z ktorých každá môže sama osebe predstavovať uvádzanú „príčinную udalosť, ktorá viedla ku škode“, pričom existuje tiež hypotéza, že škoda vyplýva z ich vzájomného pôsobenia. Vnútroštátny súd sa v tejto súvislosti odvoláva na jednej strane na protisúťažné správanie, v rámci ktorého letisko v Rige priznalo preferenčné zľavy spoločnosti Air Baltic spojené so službami vzletov lietadiel, ich pristátia a bezpečnostnými službami, čo posilnilo dominantné postavenie tejto spoločnosti na trhu s letmi z letiska a na medzinárodné letisko v Rige, ako aj na protisúťažnú dohodu, ktorá bola údajne uzavretá medzi uvedeným letiskom a spoločnosťou Air Baltic na tento účel, a na druhej strane na úkony využívajúce finančnú výhodu vyplývajúcu z tejto dohody, najmä prostredníctvom uplatňovania predátorských cien spoločnosťou Air Baltic na niektoré lety z letiska a na letisko vo Vilniuse. Keďže v konaní vo veci samej bola uvádzaná existencia nezákonnej dohody podľa článku 101 ZFEÚ, uplatňovanie predátorských cien sa môže obmedziť na vykonávanie tejto dohody alebo môže predstavovať odlišné porušenie podľa článku 102 ZFEÚ.
- 48 Za týchto mimoriadne zložitých okolností konkrétne určenie miesta, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá viedla ku vzniku škody, závisí najmä od otázky, či údajné protisúťažné správanie vychádza z protisúťažnej dohody na základe článku 101 ZFEÚ a/alebo zneužitia dominantného postavenia podľa článku 102 ZFEÚ.
- 49 S výhradou overení, ktoré prináleží vykonať vnútroštátnemu súdu, pokiaľ ide o vzťah rôznych protisúťažných správanií v prejednávanej veci, treba uviesť, že v rozsahu, v akom zo skutkových okolností veci samej vyplýva, že protisúťažná dohoda údajne uzatvorená v rozpore s článkom 101 ZFEÚ predstavuje príčinную udalosť, ktorá viedla k údajnej škode, právomoc rozhodovať spor má podľa „miesta príčinnej udalosti, ktorá viedla ku škode“ údajne spôsobenej touto dohodou a vo vzťahu ku všetkým účastníkom tejto dohody podľa článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001 súd podľa miesta, kde bola dohoda uzavretá s konečnou platnosťou (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. mája 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, bod 50). V takom prípade možno za miesto uzatvorenia údajnej protisúťažnej dohody označiť Lotyšsko.
- 50 Takéto riešenie by sa takisto malo použiť, ak by sa preukázalo, že prax spoločnosti Air Baltic spočívajúca v uplatňovaní predátorských cien na niektorých letoch s odletom a s priletom na letisko vo Vilniuse sa obmedzovala na úkony, ktoré slúžili na vykonanie tejto dohody.

- 51 Naopak, ak by prax predátorských cien predstavovala samostatné porušenie článku 102 ZFEÚ, podľa článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001 je príslušný súd podľa miesta, kde došlo k dotknutému protisúťažnému správaniu.
- 52 Na rozdiel od škody vyplývajúcej z protiprávneho kartelu medzi rôznymi účastníkmi, príčinná udalosť, ktorá viedla ku škode v prípadoch zneužívania dominantného postavenia, nie je založená na dohode, ale spočíva vo vykonávaní tohto zneužívania, teda v právnych úkonoch uskutočnených dominantným podnikom na jeho vykonávanie, a to najmä ponúkaním a uplatňovaním predátorských cien na dotknutom trhu.
- 53 V prípade, že udalosti, ktoré viedli k sporu vo veci samej, sú súčasťou spoločnej stratégie zameranej na vylúčenie spoločnosti flyLAL z trhu letov s odletom a príletom na letisko vo Vilniuse, a tým spoločne prispeli ku vzniku uvádzanej škody, vnútroštátnemu súdu prináleží určiť, kde došlo k udalosti, ktorá má osobitný význam pre vykonávanie takejto stratégie v rámci reťazca udalostí vo veci samej.
- 54 Keďže toto preskúmanie sa vykonáva výlučne s cieľom identifikovať väzby so štátom sídla súdu, ktoré odôvodňujú jeho právomoc podľa článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001 (rozsudok zo 16. júna 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, bod 44), vnútroštátny súd sa musí v tejto súvislosti obmedziť len na preskúmanie sporu *prima facie* bez toho, aby preskúmal meritum veci, ak to v podstate uviedol generálny advokát v bodoch 89 až 92 svojich návrhov, pretože určenie mimozmluvnej občianskoprávnej zodpovednosti za skutok, ktorý viedol ku vzniku škody, patrí do pôsobnosti vnútroštátnych právnych prepisov.
- 55 Riešenie spočívajúce v tom, že by určenie väzby záviselo od hodnotiacich kritérií hmotného vnútroštátneho práva, by bolo v rozpore so zásadou právnej istoty, keďže konanie osoby, ku ktorému došlo v inom členskom štáte, než je členský štát súdu rozhodujúceho o žalobe, by sa na účely stanovenia právomoci podľa článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001 v závislosti od uplatniteľného vnútroštátneho práva mohlo považovať alebo nepovažovať za príčinnú udalosť, ktorá viedla ku vzniku škody (rozsudok zo 16. mája 2013, Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, bod 35).
- 56 Ako uviedol generálny advokát v bode 96 svojich návrhov, výber konkrétnej udalosti relevantnej na účely určenia súdnej právomoci chráni pred rozširovaním jurisdikcií. Je to v súlade s osobitnou povahou právomoci stanovenej v článku 5 bode 3 nariadenia č. 44/2001 a potrebou reštriktívneho výkladu, čo umožňuje lepšiu predvídateľnosť.
- 57 Vzhľadom na tieto úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že v rámci žaloby o náhradu škody spôsobenej protisúťažným správaním pojem „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“, sa môže chápať buď ako miesto uzatvorenia protisúťažnej dohody v rozpore s článkom 101 ZFEÚ, alebo ako miesto, kde boli predátorské ceny ponúkané a uplatňované, ak tieto postupy predstavovali porušenie podľa článku 102 ZFEÚ.

O tretej otázke

- 58 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd Súdneho dvora v podstate pýta na výklad pojmu „v sporoch týkajúcich sa činnosti pobočky“ v zmysle článku 5 bodu 5 nariadenia č. 44/2001 za okolností, o aké ide vo veci samej.
- 59 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že Súdny dvor určil dve kritériá, ktoré určujú, či je žaloba týkajúca sa činnosti pobočky spojená s členským štátom. Po prvé pojem „pobočka“ predpokladá existenciu strediska činnosti, ktoré navonok dlhodobo vystupuje ako expozitúra materskej spoločnosti. Toto stredisko musí mať riaditeľstvo a byť vecne vybavené tak, že môže viesť rokovania s tretími osobami takým spôsobom, že tieto osoby sa nemusia priamo obracať na materskú spoločnosť. Po

druhé spor sa musí týkať buď úkonov súvisiacich s činnosťou pobočky, alebo záväzkov, ktoré prijala v mene materskej spoločnosti, ak sa tieto záväzky majú vykonať v štáte, kde sa táto pobočka nachádza (pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. júla 2012, Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, bod 48 a citovaných judikatúru).

- 60 Podľa vnútroštátneho súdu je nepochybné, že podmienky vyžadované judikatúrou v prípade prvého kritéria sú v prejednávanej veci splnené. Tento súd sa pýta len v súvislosti s preskúmaním druhého kritéria, ak sa spor vo veci samej týka „činnosti“ pobočky, ktorú má Air Baltic v Litve.
- 61 V tejto súvislosti uvedený vnútroštátny súd uvádza, že hoci táto pobočka má podľa svojich stanov právomoc vstupovať do hospodárskych vzťahov s tretími osobami, a najmä určovať ceny svojich služieb, neexistuje žiadny dôkaz o tom, že by táto pobočka skutočne stanovovala ceny letov na trhoch, ktorých sa týka konanie vo veci samej. Okrem toho nepreukázala, že má účtovníctvo oddelené od materskej spoločnosti.
- 62 Článok 5 bod 5 nariadenia č. 44/2001, ktorým sa udeľuje výnimka zo všeobecného pravidla právomoci zakotveného v článku 2 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, treba, ako bolo pripomenuté v bode 26 tohto rozsudku, vykladať reštriktívne.
- 63 V dôsledku toho, ako uviedol generálny advokát v bodoch 137 a 142 svojich návrhov, v prípade nárokov na náhradu škody vyplývajúcej z protiprávneho konania sa na to, aby došlo ku vzniku sporu z činnosti pobočky, musí pobočka zúčastniť aspoň na niektorých z týchto občianskoprávných protiprávných konaniach.
- 64 V prejednávanej veci je úlohou vnútroštátneho súdu zistiť prípadnú úlohu pobočky spoločnosti Air Baltic na tvrdenom protisúťažnom správaní. S ohľadom na údaje vyplývajúce z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vnútroštátnemu súdu prináleží najmä preskúmať, či činnosti, ktoré vykonávala táto pobočka, spočívali v skutočných úkonoch ponúkajú a uplatňovania uvádzaných predátorských cien a či táto účasť na údajnom zneužití dominantného postavenia bola taká významná, že mohla byť považovaná za prvok, ktorý má úzku väzbu so sporom vo veci samej.
- 65 Pokiaľ ide o okolnosť, že pobočka spoločnosti Air Baltic nepreukázala, že má účtovníctvo oddelené od materskej spoločnosti, je potrebné uviesť, že táto okolnosť sa nezdá byť relevantným kritériom na zistenie, či sa táto pobočka skutočne zúčastnila na praxi predátorských cien, ktorých uplatňovanie flyLAL vytýka spoločnosti Air Baltic.
- 66 Vzhľadom na tieto úvahy je potrebné na tretiu otázku odpovedať tak, že článok 5 bod 5 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že pojem „v sporoch týkajúcich sa činnosti pobočky“ zahŕňa aj žalobu o náhradu škody údajne spôsobenej zneužitím dominantného postavenia, ktoré spočíva v uplatňovaní predátorských cien, ak sa pobočka podniku s dominantným postavením skutočne a významne podieľala na tomto zneužívaní.

O trovách

- 67 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

1. Článok 5 bod 3 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že v rámci žaloby o náhradu škody spôsobenej protisúťažným správaním sa za „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“, v takej situácii, o akú ide vo veci samej, považuje predovšetkým miesto, kde došlo k ušlému zisku spočívajúcemu v strate predajov, t. j. miesto trhu ovplyvneného uvedeným správaním, v rámci ktorého poškodený údajne utrpel tieto straty.
2. Článok 5 bod 3 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že v rámci žaloby o náhradu škody spôsobenej protisúťažným správaním, pojem „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“, sa môže chápať buď ako miesto uzatvorenia protisúťažnej dohody v rozpore s článkom 101 ZFEÚ, alebo ako miesto, kde boli predátorské ceny ponúkané a uplatňované, ak tieto postupy predstavovali porušenie podľa článku 102 ZFEÚ.
3. Článok 5 bod 5 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že pojem „v sporoch týkajúcich sa činnosti pobočky“ zahŕňa aj žalobu o náhradu škody údajne spôsobenej zneužitím dominantného postavenia, ktoré spočíva v uplatňovaní predátorských cien, ak sa pobočka podniku s dominantným postavením skutočne a významne podieľala na tomto zneužívaní.

Podpisy